

Posudek na disertační práci předloženou k obhajobě na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové v programu Hygiena, preventivní lékařství v září 2014.

*Téma práce: **Hodnocení kvality života žen po menopauze.***

*Doktorandka: **Mgr. Markéta Moravcová***

Školitel: prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc.

Oponent: prof. PhDr. Lenka Šulová, CSc.

Doktorandka předkládá k posouzení disertační práci v rozsahu 177 stran (140 stran textu, 8 stran tvoří seznam citovaných odborných zdrojů a 28 stran tvoří přílohy) na vysoce aktuální a ve společnosti potřebné téma, jímž je hodnocení kvality života žen po menopauze. Domnívám se, že v této oblasti má ČR v mezinárodním srovnání skutečně co dohánět a je proto žádoucí, aby byla podobná témata řešena z různých hledisek i na různé úrovni zkoumání.

Práce je členěna na část literárně přehledovou a část výzkumnou, přičemž rozsahem i obsahem je nesporně těžištěm posuzovaného textu část výzkumná. Výzkumná část se dále dělí na seznámení s výzkumným designem a na základní informace jako je představení užitých metod, popis souboru respondentek, popis sběru dat a na výsledky první a druhé výzkumné fáze.

Část literárně přehledová, sestává ze tří logicky soudržných celků. Tyto tematické celky poskytují základní informace o menopauze, kvalitě života obecně a kvalitě života žen po menopauze. Řešení těchto témat není mnohoslovné, ale výstižně zachycuje podstatné. V úvodní části práce autorka prokázala velmi dobrou orientaci v řešené problematice a schopnost čerpat z českých i zahraničních vhodně zvolených odborných pramenů. Osobně oceňuji také to, že autorka hned v úvodu přesně formuluje základní cíle této části disertační práce.

V části označené jako Literární přehled si cením obsahové i formální kvality. Text se vyznačuje přesností, výstižností a schopností postihnout to podstatné. Autorka disponuje hezkou a čtivou češtinou. Obsahově oceňuji především část 3.2., kde doktorandka prokázala velmi dobré znalosti metod, které se zabývají hodnocením kvality života a 4.2., kde jsou představeny metody hodnocení kvality života žen v souvislosti s menopauzou. Vzhledem k zaměření celé disertační práce, jsou i v části literární (či teoretické) zdůrazněny především

aspekty metodologické. Kap. 5 Shrnutí stručně shrnuje výstupy literárně přehledové části ve vztahu ke stanoveným cílům i ve vztahu k následným úkolům části výzkumné.

Osobně se domnívám, že je škoda, že autorka nevěnovala větší pozornost psychologickým aspektům probíraného tématu. Větší důraz na psychologické hledisko v této části postrádám a v případě následné publikace disertační práce, bych považovala za potřebné ho doplnit.

V úvodu výzkumné části je precizně představen výzkumný design, jeho jednotlivé fáze (verbálně i graficky) a opět lze ocenit i jasnou formulaci cílů výzkumné části práce.

V přípravné fázi autorka detailně popisuje, jak probíhala jazyková modifikace původních dotazníků do češtiny a také popisuje obě sledované metody a zmiňuje některé významnější výzkumy, které s metodami pracovaly.

Z textu je patrné, že z 204 žen, které vyplnily oba sledované dotazníky MRS a UQOL a generický dotazník SF-36, je vyplnilo opakovaně pouze 6 žen. Domnívám se, že se tímto rozhodnutím ztratilo množství možných výzkumných dat, které snad sice přímo nesouvisí s přípravou a snahou autorky standardizovat vhodný nástroj pro zjišťování kvality života žen po menopauze (jak uvádí na str. 73), ale která mohla být následně využita a tvořila by cennou součást výzkumu. Také by v případě poměru 204:6 bylo vhodnější užít na str. 55 obrat „šest žen z 204 ho vyplnilo opakovaně“ a nikoliv „část souboru respondentek ho vyplnila opakovaně“.

Za velmi přínosné v přípravě standardizace nové metody považuji užití metody Verbálních protokolů. Opět jsem ale na rozpacích z toho, že tyto protokoly vyplnily pouze 4 ženy z celkového souboru 204 žen. Diskutovat lze též o tom, že záznam při nich prováděla pouze jedna osoba (doktorandka) a ani zvukový záznam (s respektem k intimnosti rozhovoru) nebyl poskytnut další nezávislé osobě kvůli vyšší objektivitě závěrů.

Uvedení konkrétního počtu lékařů- gynekologů a porodních asistentek, kteří se studie zúčastnili, by bylo vhodné uvést hned při prvním sdělení na toto téma, tedy už na str. 75.

Při jmenování nevýhod elektronického testování postrádám výčet dalších negativ, příkladně zmínku o možnostech vytváření zcela virtuální reality, změny identity, poskytování zcela nepravdivých údajů, zneužitelnosti poskytovaných údajů apod.

Postrádám také uvedení přesného počtu dosud získaných dotazníků MRS v elektronické podobě a také chybí údaj, kolik dalších vyplněných dotazníků formou tužka-papír bylo získáno do odevzdání disertační práce v tzv. druhé fázi studie.

Pro volbu MRS jako vhodnější metodu pro českou populaci žen ze dvou sledovaných zahraničních metod považuji osobně za nejdůležitější shodnost podoby a struktury české verze nástroje s původní verzí, což zakládá předpoklad, že je tento dotazník našim ženám obecně kulturně bližší. Vzhledem k tomu, že lze toto rozhodnutí považovat z hlediska tématu celé disertační práce za klíčové, jeho zdůvodnění mohlo být dle mého soudu věnováno doktorandkou více pozornosti a očekávala bych hlubší zamyšlení nad důvody rozhodnutí, než celkem lakonické sdělení v kap. 18.6..

V budoucnu by bylo zajímavé položit si otázku, proč je u dotazníků vyplněných českými ženami v podstatě sloučena doména psychologická a somato-vegetativní? Také této otázce se autorka věnovala pouze z metodologického hlediska a postrádám zde hledisko psychosociální.

Na závěr několik drobností formálního charakteru: str. 34 tečka se píše za citací, str. 62 feeling panicky?, str. 59 při opakovaném měření zakládá užití slova „nebo“ pochybnost o tom, zda všechny ženy byly měřeny 4x.

Mám-li tedy v závěru odpovědět na požadované otázky:

Zvolené téma je vysoce aktuální ve světě i v české republice. V ČR lze považovat vytvoření nového nástroje využitelného v praxi za nesporný přínos a snad novátorský počín.

Zvolené metody svědčí o velmi dobrém přehledu autorky jak v oblasti teoreticko-metodologické, tak v oblasti praxe a jejích konkrétních potřeb.

Nové poznatky, které předložená disertace přináší:

Lze se domnívat, že doktorandka bude v procesu standardizace metody MRS pokračovat a praxe tak získá velmi dobře využitelný diagnostický nástroj.

Dalším výstupem je jistě kvalifikované zmapování existujících metod v oblasti kvality života a kvality života žen po menopauze, které by bylo možné publikovat i samostatně v některém z gynekologických časopisů.

Za další výstup lze považovat i to, že disertační práce svým zaměřením posiluje celkovou obeznámenost dotčených odborníků v oblasti kvality života žen v období menopauzy.

Doktorandka si stanovila v první i druhé části disertační práce své ***cíle*** zcela exaktně a dle mého soudu je naplnila.

Osobně se domnívám, že předložená práce je zpracována skutečně velmi kvalitně a to jak po obsahové tak i formální stránce. Z textu je kromě jiného patrná vysoká motivovanost autorky pro řešení zadaného úkolu a nejedná se tedy pouze o plnění externích kritérií, ale o naplňování skutečných potřeb praxe, jejíž dopady mohou pozitivně ovlivnit kvalitu života konkrétních žen po menopauze.

Celkově lze shrnout, že posuzovaná práce dle mého soudu naplňuje kritéria kladená na disertační práce. Výše uvedené připomínky nijak nesnižují její celkovou kvalitu a přínos.

Lze ji doporučit k obhajobě s kladným hodnocením.

Praha 12.8.2014

Lenka Šulová